

Versiune anonimată

Traducere

C-603/19 - 1

Cauza C-603/19

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

9 august 2019

Instanța de trimitere:

Špecizovaný trestný súd (Republica Slovacă)

Data deciziei de trimitere:

24 iulie 2019

Organul de urmărire penală:

Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky

Inculpați:

TG și UF

[omissis]

[numărul cauzei]

ORDONANȚĂ

Špecializovaný trestný súd (Curtea Penală Specializată, denumită în continuare „Curtea Penală Specializată”) [omissis] [compunerea instanței], în procedura penală împotriva lui TG și a asociatului său pentru săvârșirea infracțiunii de fraudă în materie de subvenții prevăzută la articolul 20 alineatul 1 și la articolul 225 alineatul 1 și alineatul 6 litera a) din Legea nr. 300/2005 privind Codul penal, precum și pentru săvârșirea altor infracțiuni, în camera de consiliu din 24 iulie 2019 la Pezinok,

dispune:

În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, semnat la Roma la 25 martie 1957, în versiunea care rezultă din Tratatul de la Lisabona din 13 decembrie 2007, în aplicarea articolului 290 alineatul (1), pentru motivele menționate la articolul 283 alineatul 1 și la articolul 244 alineatul 4 din Legea nr. 301/2005 privind Codul de procedură penală, solicită Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțarea unei decizii preliminare la următoarele întrebări:

1. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității se aplică - în materia drepturilor (în principal dreptul de a participa activ în procedurile penale și dreptul la repararea prejudiciului în cadrul procedurilor penale) care, prin natura lor, nu sunt conferite numai persoanelor fizice ca ființe sensibile - și persoanelor juridice și statului sau autorităților de stat, cărora dispozițiile dreptului național le recunosc calitatea de persoană vătămată în cadrul procedurilor penale?
2. Sunt conforme cu articolele 17 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹, cu articolul 325 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și cu articolul 38 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul (CE) nr. 1260/1999 al Consiliului din 21 iunie 1999, coroborat cu Regulamentul (CE) nr. 1681/94 al Comisiei din 11 iulie 1994, o reglementare și o practică decizională² potrivit cărora statul nu poate acționa în cadrul unei proceduri penale în scopul reparării prejudiciului pe care l-a suferit prin **[OR 2]** comportamentul fraudulos al acuzatului³ care are drept consecință deturnarea de fonduri din bugetul Uniunii Europene, nici nu poate să exercite o cale de atac, conform articolului 256 alineatul 3 din Codul de procedură penală, împotriva ordonanței prin care instanța decide să nu admită intervenția acestuia sau a administrației care îl reprezintă în dezbateri pentru a solicita repararea prejudiciului suferit și nici nu dispune de o altă acțiune în cadrul căreia să își poată valorifica drepturile față de acuzat, astfel încât nici nu poate fi garantat dreptul său la repararea prejudiciului îndreptându-se împotriva patrimoniului și a drepturilor patrimoniale ale acuzatului, în conformitate cu articolul 50 din Codul de procedură penală, un asemenea drept neputând fi, astfel, exercitat *de facto*?
3. Noțiunea de „aceeași întreprindere” menționată la articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 994/98 al Consiliului din 7 mai 1998, coroborat cu

¹ „Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared”, în *Utrecht Law Review*, nr. 1/15, accesibil online: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.490/>.

² Avizul Secției penale a Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovacie) din 29 noiembrie 2017 [*omissis*] [numărul cauzei].

³ După stabilirea datei ședinței de judecată, persoana învinuită (acuzată) dobândește calitatea de inculpat.

articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 69/2001 al Comisiei din 12 ianuarie 2001, trebuie interpretată doar din punct de vedere formal, în sensul că este necesar și suficient să se stabilească dacă societățile în cauză au personalitate juridică autonomă în temeiul ordinii juridice naționale, astfel încât se poate acorda fiecăreia dintre aceste societăți un ajutor de stat în cuantum de până la 100 000 de euro, sau criteriul decisiv este modalitatea efectivă de funcționare și de administrare a acestor societăți, deținute de aceleași persoane sau prin intermediul acestora, ca și cum ar fi vorba despre un sistem de filiale administrate de o societate-mamă, chiar dacă fiecare are personalitate juridică proprie în temeiul dreptului național, astfel încât trebuie considerate ca formând „aceeași întreprindere” și, în calitate de ansamblu unic, pot beneficia doar o singură dată de un ajutor de stat în cuantum de până la 100 000 de euro?

4. În sensul Convenției privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene⁴ din 26 iulie 1995, termenul „prejudiciu” [care trebuie reparat] se referă numai la acea parte a fondurilor obținute în mod necuvenit care este direct legată de comportamentul fraudulos sau se referă și la costurile efectiv suportate și fidel documentate și la utilizarea subvenției, în cazul în care dovezile arată că cheltuielile aferente acestora au fost necesare pentru a disimula comportamentul fraudulos, pentru a întârzia descoperirea comportamentului fraudulos și pentru a obține întreaga sumă a ajutorului de stat acordat?

[omissis] [suspendarea judecării cauzei aflate pe rolul instanței de trimitere] [OR 3]

Motivare

1. Cererea de decizie preliminară este adresată de Curtea Penală Specializată, care este o instanță de prim grad. Competența sa include infracțiuni mai grave⁵, inclusiv cea de atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene, prevăzută la articolul 261 din Codul penal. Căile de atac sunt soluționate de Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovacă, denumită în continuare „Curtea Supremă a Republicii Slovacă”) în calitate de instanță de apel.
2. În ședința de judecată din 30 aprilie 2019, instanța a informat părțile că dorește să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene o cerere de decizie preliminară, prezentând totodată și motivarea trimiterii preliminare, și a invitat părțile să își exprime poziția în această privință și să prezinte observații.

⁴ Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (JO 2017, L 198, p. 29).

⁵ Articolul 83 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

3. Cererea de decizie preliminară este motivată de lipsa (repetată)⁶ de uniformitate în activitatea decizională a instanțelor din Republica Slovacă și de respingerea de către Curtea Penală Specializată a avizului Secției penale a Curții Supreme a Republicii Slovace, care, în realitate, este obligatoriu pentru Curtea Penală Specializată⁷.
4. Răspunsul la întrebărilor preliminare este necesar pentru a aprecia gradul de vinovăție a inculpaților și calificarea infracțiunii în caz de condamnare, precum și pentru a permite instanței să se pronunțe cu privire la calitatea de persoană vătămată în cadrul procedurii penale și cu privire la exercitarea acțiunilor în despăgubire.

I. Obiectul procedurii principale și împrejurările de fapt

5. Inculpații TG și UF sunt judecați în fața Curții Penale Specializate în temeiul actului de inculpare formulat de procurorul din cadrul Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (Biroul parchetului special din cadrul Parchetului General al Republicii Slovace) la 7 ianuarie 2015 sub aspectul săvârșirii infracțiunii calificate de fraudă în materie de subvenții, prevăzută la articolul 225 alineatul 1 și alineatul 6 litera a) din Codul penal, și al săvârșirii infracțiunii de atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene, prevăzută la articolul 261 alineatul 1 și alineatul 4 litera a) din Codul penal, infracțiuni săvârșite în formă continuată și în participație. [OR 4]
6. Acuzarea a reținut următoarea situație de fapt:
7. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny (Oficiul Central pentru Muncă, Afaceri Sociale și Familie) a inițiat, la 10 noiembrie 2005, procedura de licitație nr. 1/2005 și, la 20 februarie 2006, procedura de licitație nr. 1/2006 pentru depunerea cererilor de acordare a unei subvenții forfetare nerambursabile de la bugetul de stat în cadrul sistemului de minimis pentru sprijinirea creării de locuri de muncă în cadrul microîntreprinderilor, precum și pentru crearea de locuri de muncă pentru persoane cu handicap în ateliere și în posturi de lucru protejate (denumită în continuare „subvenția”). În cazul procedurii de licitație nr. 1/2006, subvenția a fost finanțată în proporție de 75 % din Fondul social european.

⁶ Punctul 1 din Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza C 73/16 și întrebarea preliminară adresată de Curtea Penală Specializată în cauza UL și VM, C 709/18.

⁷ Potrivit articolului 21 alineatul 3 litera a) din Legea nr. 757/2004 de organizare judecătorească, secția Curții Supreme adoptă un aviz de unificare cu privire la interpretarea legilor și a altor norme de drept cu forță obligatorie erga omnes în cazul unei divergențe de interpretare în deciziile definitive ale marilor camere ale secțiilor. Potrivit articolului 2 punctul 15 din Regulamentul de procedură al Curții Supreme, publicat în Repertoriul legislației la nr. 200/2016, instanțele, în cadrul activității lor decizionale, se întemeiază pe avizul adoptat.

8. Subvenția vizată de procedura de licitație nr. 1/2005 a fost acordată sub forma unei plăți unice, iar subvenția vizată de procedura de licitație nr. 1/2006 a fost acordată sub forma rambursării cheltuielilor justificate cu documente.
9. Subvenția a fost acordată pentru costurile legate de crearea unui loc de muncă (remunerații și contribuții de asigurări sociale și de asigurări de sănătate) și pentru costurile suplimentare (dotarea materială și tehnică a postului de lucru) aferente primelor 12 luni. Beneficiarul subvenției avea obligația să mențină locul de muncă pentru o perioadă de cel puțin trei ani.
10. În perioada cuprinsă între lunile mai și decembrie ale anului 2005, inculpații au constituit o „rețea” de șase societăți și, ulterior, în luna martie a anului 2006, au constituit alte nouă societăți cu sediul în diverse orașe, centre administrative ale unor districte, în a căror denumire socială figura termenul „Infoservis” și denumirea orașului districtual în care avea sediul societatea⁸. Pe lângă societățile menționate, în lunile ianuarie și martie, aceștia au constituit alte patru societăți, cu o denumire diferită. În toate cazurile era vorba despre societăți cu răspundere limitată.
11. În cadrul societăților, inculpații dețineau funcția de asociați și de administratori.
12. Actul de inculpare vizează însă numai acele societăți care au primit și au încasat efectiv subvenția (10 societăți în total).
13. În cazul celor nouă societăți constituite în luna martie a anului 2006, subvenția nu a fost acordată fie din cauza neaprobării cererilor, dată fiind suspiciunea de comportament fraudulos, fie pentru că aceasta a fost aprobată doar pentru un număr de lucrători mai mic decât [cel indicat în] cererile formulate de inculpați. Ulterior, societățile menționate nu au exercitat nicio altă activitate economică și au fost transferate unor terți în cursul anului 2007. [OR 5]
14. Inculpații au solicitat în total suma de 1 636 917,91 euro. Oficiile districtuale pentru muncă, afaceri sociale și familie au convenit prin contract o sumă totală de 750 613,79 euro. În fapt, a fost acordată o subvenție în cuantum total de 654 588,34 euro, din care 279 272,18 euro de la bugetul Uniunii Europene și 375 316,20 euro de la bugetul de stat al Republicii Slovace.
15. În fiecare societate erau încadrate în total 107 (o sută șapte) persoane cu handicap, însă activitatea lor profesională nu era corelată cu obiectivele prezentate în cererile de subvenție. Potrivit unei expertize, toate societățile au înregistrat pierderi. Activitățile desfășurate de lucrători erau doar formale și lipsite de un conținut economic real. Cu toate acestea, toate remunerațiile, contribuțiile de

⁸ Infoservis Košice, s. r. o., Infoservis Prešov, s. r. o., Infoservis Vranov, s. r. o., Infoservis Michalovce, s. r. o., Infoservis Trebišov, s. r. o., Infoservis Poprad, s. r. o., Infoservis Bardejov, s. r. o., Infoservis Humenné, s. r. o., Infoservis Lučenec, s. r. o., Infoservis Rožňava, s. r. o., Infoservis Spišská Nová Ves, s. r. o., Infoservis Martin, s. r. o., Infoservis Žilina, s. r. o., Infoservis Banská Bystrica, s. r. o. și Infoservis Zvolen, s. r. o.

asigurări de sănătate și contribuțiile de asigurări sociale au fost plătite în mod corespunzător tuturor lucrătorilor.

- 16 Echipamentul tehnico-material a fost furnizat fiecărei societăți în parte, printre altele și societății RAMADA Slovakia s.r.o., care însă nu a desfășurat nicio activitate reală. Singurele sale venituri au fost plățile efectuate de societățile „Infoservis”. Din extrasele de cont ale societății, nu reiese nicio plată pentru costuri de exploatare, pentru bunuri sau pentru servicii. Fondurile transferate au fost ulterior prelevate în numerar din conturile societății.
- 17 Celelalte cheltuieli facturate includeau plățile pentru închirierea spațiilor, pentru internet, pentru energie, pentru apă, pentru telefon și pentru celelalte costuri de exploatare necesare, care au fost justificate cu documente și dovedite în mod corespunzător.
- 18 În cadrul procedurii, inculpații solicită reducerea cuantumului prejudiciului, în raport cu cel indicat în actul de inculpare, cu cheltuielile efectuate și, în consecință, solicită recalificarea faptei prin încadrarea juridică într-o infracțiune mai ușoară.
- 19 Inculpații administrau societățile în mod centralizat, de la sediul „Infoservis” constituită în Košice, unde aceștia au reședința obișnuită. În fiecare dintre societăți, inculpații au desemnat drept persoană cu funcție de conducere unul dintre lucrători. Chiar în cererile lor [de subvenție], inculpații au declarat intenția de a constitui o „Infoservis” în fiecare centru administrativ de district din Republica Slovacă. Republica Slovacă are 79 de districte.
- 20 Obiectul de activitate al „Infoservis” trebuia să fie crearea de baze de date cu operatorii economici care își desfășurau activitatea într-un anumit district, în stilul trivago.com, și intermedierea de informații în beneficiul viitorilor clienți cu ajutorul unui serviciu de informare gratuit.
- 21 După expirarea perioadei de plată a subvenției, la 20 aprilie 2007, inculpații și-au transferat părțile sociale deținute la fiecare societate către societatea AZ-Dendy, s.r.o., cu sediul legal în Republica Cehă, al cărui administrator era un cetățean ceh, considerat [OR 6] „om de paie”⁹. Ulterior, societățile nu au mai desfășurat nicio activitate, nici măcar de formă. Imediat după aceea, au fost desfăcute raporturile de muncă cu toți lucrătorii.
- 22 În etapa cercetării penale, persoanele vătămate – oficiile districtuale pentru muncă, afaceri sociale și familie competente – au solicitat în mod corespunzător și în termen despăgubiri de la inculpați, la nivelul subvenției efectiv plătite.

⁹ Persoană care se dă drept asociat și/sau administrator al unei alte persoane și urmează directivele acesteia în scopul de a ascunde identitatea beneficiarului real.

- 23 Bunurile a căror achiziționare a fost declarată de inculpați în perioada de plată a subvenției nu au mai fost găsite la sediile societăților. Societățile au fost radiate din oficiu din registrul comerțului.

II. Reglementarea națională

- 24 Potrivit articolului 124 alineatul 1 din Codul penal, prin prejudiciu se înțelege prejudiciul adus patrimoniului sau o diminuare reală a patrimoniului ori o atingere adusă drepturilor persoanei vătămate sau orice alt prejudiciu aflat în legătură de cauzalitate cu infracțiunea, indiferent dacă este vorba despre un prejudiciu cauzat bunurilor sau despre o atingere adusă drepturilor. În sensul aceleiași legi, prin prejudiciu se înțelege și obținerea unui câștig în legătură cu infracțiunea.
- 25 Codul de procedură penală

Dreptul penal al Republicii Slovace face distincție între victima unei infracțiuni¹⁰ și persoana vătămată prin infracțiune.

Potrivit articolului 46 alineatele 1, 3 și 4, persoana vătămată este persoana care a suferit un prejudiciu patrimonial cauzat printr-o infracțiune. O astfel de persoană are dreptul să solicite despăgubiri, să formuleze cereri de probe sau de completare a probatoriului, să depună mijloace de probă, să consulte și să studieze dosarele, să participe la ședința de judecată pentru a-și preciza poziția cu privire la administrarea probelor, să își prezinte concluziile, să exercite căile de atac în măsura prevăzută [tot de Codul de procedură penală], precum și să fie informată cu privire la stadiul procedurii penale. Persoana vătămată care, în temeiul legii, are împotriva persoanei acuzate un drept la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune poate de asemenea să solicite instanței să dispună prin hotărârea de condamnare obligarea inculpatului la plata unor despăgubiri; persoana vătămată trebuie să formuleze cererea cel mai târziu până la încheierea fazei urmăririi penale. Din cerere trebuie să reiasă în mod clar motivele pentru care se exercită dreptul la repararea prejudiciului, precum și cuantumul [OR 7] despăgubirilor. În cazul în care s-a luat deja o decizie cu privire la un asemenea drept în cadrul unei proceduri civile sau al altei proceduri, nu se mai poate formula nicio cerere în acest sens.

Potrivit articolului 50 alineatul 1, în cazul în care există temerea justificată că valorificarea dreptului persoanei vătămate la repararea prejudiciului cauzat printr-o infracțiune va fi imposibilă sau complicată, dreptul în cauză poate fi garantat până la valoarea plauzibilă a prejudiciului.

¹⁰ Definiția corespunde articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității [și este prevăzută la articolul 2 litera b) din Legea 274/2017 privind victimele criminalității.

Potrivit articolului 256 alineatul 3, în cazul în care drepturile persoanei vătămate sunt exercitate de o persoană care în mod evident nu are un astfel de drept, instanța declară prin ordonanță că persoana respectivă nu are dreptul să solicite în ședința de judecată repararea prejudiciului. O astfel de decizie nu împiedică formularea unei cereri de despăgubiri în fața autorității competente. Această ordonanță nu poate fi atacată.

Potrivit articolului 287 alineatul 1, în cazul în care condamnă inculpatul pentru infracțiunea prin care acesta a cauzat altora un prejudiciu, instanța, de regulă, dispune prin hotărâre și obligarea la repararea prejudiciului suferit de persoana vătămată, dacă dreptul a fost exercitat în mod corect și în termen. Instanța va obliga întotdeauna inculpatul la repararea prejudiciului neacoperit sau a părții din prejudiciu care nu a fost acoperită, în cazul în care cuantumul său este inclus în descrierea actului indicat în dispozitivul hotărârii prin care inculpatul a fost declarat vinovat.

Potrivit articolului 307 alineatul 1 litera c), persoana vătămată poate ataca hotărârea numai sub aspectul necorectitudinii [acelei părți a] dispozitivului prin care se dispune cu privire la repararea prejudiciului.

- 26 Potrivit Legii nr. 513/1991 privind Codul comercial, o societate cu răspundere limitată este o persoană juridică cu personalitate juridică proprie, distinctă de cea a administratorilor și a asociaților săi¹¹. Societatea răspunde cu întregul său patrimoniu pentru orice încălcare a obligațiilor sale. Asociații răspund pentru obligațiile societății până la valoarea aportului lor nevărsat, înscris anterior în registrul comerțului.
- 27 Potrivit articolului 18 alineatele 2 și 3 din Legea nr. 231/1999 privind ajutoarele de stat¹², ajutorul de stat se acordă în temeiul unui contract, cu excepția ajutoarelor de stat acordate în mod indirect; în cazul în care ajutorul de stat a fost plătit din resurse de la bugetul de stat sau al unei municipalități ori dintr-un fond [special] la dispoziția statului, nerespectarea condițiilor conform cărora s-a plătit ajutorul de stat este considerată o încălcare a disciplinei bugetare.
- 28 Potrivit articolului 31 din Legea nr. 523/2007 privind normele bugetare aplicabile în administrația publică, persoanele juridice sau persoanele fizice care au încălcat disciplina financiară sunt obligate să restituie **[OR 8]** fondurile către bugetul din care acestea au fost acordate sau preluate, și aceasta în cuantumul încălcării

¹¹ Hotărârea Curții de Justiție din 5 aprilie 2017, Orsi (C-217/15 și C-350/15), precum și Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată în cauza Pirttimäki împotriva Finlandei din 20 mai 2014, cererea nr. 35232/11, și, în sensul inadmisibilității, Hotărârea pronunțată în cauza Veselá și Loyka împotriva Republicii Slovace din 13 decembrie 2005, cererea nr. 58411/00, precum și altele.

¹² Acestei dispoziții îi corespunde în prezent articolul 26 și următoarele din Legea nr. 528/2008 privind sprijinul și ajutoarele acordate din fondurile Comunității Europene, în vigoare de la 1 ianuarie 2009.

disciplinei financiare; persoanele în cauză au de asemenea obligația să plătească o penalitate. [În general,] pentru încălcarea disciplinei financiare se dispune obligarea la plata unei prelevări în cuantumul încălcării financiare, a unei penalități și a unei amenzi. Impunerea și executarea obligației de plată a acestora sunt reglementate de normele generale privind procedura administrativă.

III. Practica decizională¹³

- 29 Avizul Secției penale a Curții Supreme a Republicii Slovace din 29 noiembrie 2017 [*omissis*] [numărul cauzei] (denumit în continuare „avizul Tpj 39-60/2017”)¹⁴

A/I. Drepturile patrimoniale ale statului, care decurg din normele privind fiecare tip de impozite, cu privire la care decide, în propriul domeniu de competență, în primul rând autoritatea administrativă competentă, în conformitate cu procedura prevăzută de Codul fiscal, inclusiv dreptul care decurge dintr-o cerere formulată în mod nejustificat de un contribuabil pentru deducerea taxei pe valoarea adăugată sau rambursarea unei taxe vamale, sunt de natură administrativă, iar deciziile în această materie sunt supuse controlului instanței administrative în conformitate cu Codul de procedură administrativă. Tocmai întrucât are o asemenea natură, dreptul patrimonial al statului la repararea prejudiciului nu poate fi exercitat în cadrul unei proceduri penale – în așa-numita procedură accesorie. Cu privire la repararea prejudiciului patrimonial suferit de stat nu se pronunță nici instanța civilă, întrucât recunoașterea dreptului în cauză nu intră în sfera de competență a instanțelor. În această modalitate, este exclusă suprapunerea, cu alte cuvinte conflictul de competență între organe (autoritatea administrativă și autoritatea judecătorească), în special existența unor decizii diferite privind același drept.

Împrejurarea că dreptul patrimonial în discuție (având un temei de drept material fiscal) corespunde cantitativ, în cazul unei infracțiuni fiscale care face obiectul unei proceduri penale, valorii prejudiciului la momentul săvârșirii infracțiunii (a elementului constitutiv al infracțiunilor fiscale) nu schimbă cu nimic concluzia care se deduce din paragrafele anterioare. În mod similar, este irelevant pentru

¹³ Deciziile citate sunt modificate pentru motive de claritate, menținându-se conținutul esențial al acestora; în descrierea practicii decizionale, prezenta instanță reflectă cerința de a demonstra o problemă structurală în lumina Concluziilor avocatului general Bobek prezentate în cauza C-310/16.

¹⁴ Avizul a fost adoptat într-o cauză penală având ca obiect infracțiunile continuate de evaziune fiscală și de solicitare necuvenită a rambursării taxei pe valoarea adăugată (fraudă fiscală) în cuantum total de aproximativ 58 171 046,79 euro. Din concluziile avizului [Tpj 39-60/2017] reiese că acesta este general aplicabil tuturor cazurilor în care valoarea prejudiciului se întemeiază legal pe normele de drept administrativ – impozite, TVA, taxe vamale, ajutoare de stat, acordarea subvențiilor financiare nerambursabile, ajutoare pentru agricultură, infracțiuni împotriva mediului și altele. În prezent, pe teritoriul Republicii Slovace se află în curs de desfășurare diverse proceduri penale având ca obiect infracțiunile de fraudă fiscală, de evaziune fiscală și vamală și de atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene în valoare de zeci de milioane de euro.

procedura accesorie aspectul dacă pretenția fiscală este îndreptată împotriva unei persoane juridice, iar persoana învinuită pentru săvârșirea infracțiunii fiscale conexe din punct de vedere material este doar o persoană fizică al cărei comportament a dus la săvârșirea infracțiunii; nu există două temeuri juridice pentru cererea de despăgubiri împotriva făptuitorului în cauză. [OR 9]

Deși se află în imposibilitatea de a invoca o pretenție fiscală patrimonială în cadrul procedurii accesorii, Republica Slovacă, reprezentată de autoritatea competentă, are calitatea de persoană vătămată în cadrul procedurilor penale având ca obiect o infracțiune fiscală și beneficiază de celelalte drepturi potrivit Codului de procedură penală.

II. În cazul în care în ședința de judecată din cadrul unei proceduri penale se invocă o pretenție fiscală patrimonială (cum ar fi o cerere de reparare a prejudiciului formulată împotriva persoanei fizice sau juridice cercetate), instanța va declara prin ordonanță că persoana vătămată nu are dreptul să participe la ședința de judecată numai cu privire la cererea de exercitare a dreptului la repararea prejudiciului. Persoana vătămată își va menține calitatea de parte în ceea ce privește celelalte drepturi procedurale ale sale. Acest lucru este valabil chiar dacă o decizie definitivă cu privire la pretenție a fost deja pronunțată în cadrul unei proceduri fiscale, întrucât impedimentul întemeiat pe *res iudicata* se referă numai la dreptul la repararea prejudiciului cu privire la care s-a decis, iar nu la un alt drept.

B/I. Considerațiile juridice de la punctele I și II din secțiunea A se aplică de asemenea, *mutatis mutandis*, oricărui alt drept patrimonial care, având în vedere temeiul său de drept material (cu alte cuvinte având în vedere dispoziția legală care reglementează un astfel de drept), nu se concretizează într-o cerere de reparare a prejudiciului, inclusiv a unui prejudiciu moral. Prin urmare, dată fiind natura unui astfel de drept, nu este vorba despre un element constitutiv al infracțiunii, deși în final cuantificarea în bani a prejudiciului poate fi identică.

II. În cazul infracțiunii de încălcare a normelor privind protecția florei și a faunei, prevăzută la articolul 305 din Codul penal, elementul constitutiv al infracțiunii corespunde definiției legale a prejudiciului și, la nivelul cuantificării în bani, și valorii sociale în conformitate cu Legea privind protecția naturii. Cu toate acestea, decizia cu privire la cererea de reparare materială a prejudiciului (față de municipalitate), care a fost cauzat prin tăierea neautorizată a unui copac, inclusiv cu privire la stabilirea valorii sociale a copacului, intră în competența autorității pentru protecția naturii, care, în acest caz, este autoritatea districtuală sau municipalitatea. Așadar, este vorba despre o pretenție de natură administrativă care nu intră în competența instanțelor și nu poate fi invocată în cadrul unei proceduri accesorii în sensul Codului de procedură penală. Această concluzie se aplică independent de faptul că municipalitatea pe teritoriul căreia a avut loc tăierea neautorizată va avea calitatea de persoană vătămată; ea este de asemenea valabilă pentru Republica Slovacă, reprezentată de oficiul districtual competent, în

cazul în care oficiul districtual se constituie persoană vătămată în cadrul procedurii penale.

30 **Ordonanța Marii Camere a Secției penale a Curții Supreme a Republicii Cehe, publicată în Repertoriul deciziilor la nr. R 39/2014¹⁵ [OR 10]**

Pretenția statului care decurge din evaziunea fiscală (impozitul neplătit) este dreptul la repararea prejudiciului, pe care însă administrația financiară competentă nu îl poate exercita în cadrul procedurii penale împotriva persoanei obligate la plata impozitului. Prin urmare, este necesar ca instanța să decidă prin ordonanță, la începutul ședinței de judecată, că persoana vătămată nu poate să exercite un astfel de drept la repararea prejudiciului în cadrul procedurii penale (accesorii). Ulterior, instanța nu se va mai pronunța prin hotărâre cu privire la exercitarea unui asemenea drept.

Exercitarea dreptului la repararea prejudiciului în cadrul procedurilor penale (accesorii) poate fi luată în considerare numai în cazul în care din probele obținute reiese că acuzatul, în calitate de persoană care acționează în numele unei persoane juridice, a săvârșit fapte de evaziune în ceea ce privește impozitul pe venit (sau alt impozit) datorat de persoana juridică respectivă, împotriva căreia administrația financiară a emis o decizie de impunere privind calcularea impozitului efectiv datorat, însă este clar că o astfel de decizie de impunere nu poate fi executată, întrucât persoana juridică nu deține niciun bun care să poată fi urmărit. În cazul în care este vorba despre o societate pe acțiuni sau despre o societate cu răspundere limitată, iar acuzatul este membru al organului administrativ, trebuie să se răspundă la întrebarea dacă, în această situație, nu ia naștere în sarcina sa o obligație de garanție în temeiul căreia, în cadrul procedurii accesorii, să poată fi obligat la repararea prejudiciului produs sau să poată fi obligat la restituirea îmbogățirii fără justă cauză obținute prin infracțiune. Exercitarea dreptului la repararea prejudiciului ar putea fi luată în considerare și în cazul în care s-ar putea reține răspunderea acuzatului, nu în calitate de persoană obligată la plată, în special în caz de evaziune fiscală (sau de impozit neplătit), cât în calitate de autor al infracțiunii, pentru prejudiciul produs prin infracțiunea respectivă sau pentru îmbogățirea fără justă cauză obținută prin acea infracțiune.

31 **Făcând trimitere la avizul Tpj 39-60/2017 în practica sa decizională ulterioară, Curtea Supremă a Republicii Slovace¹⁶ a anulat dispozitivul hotărârilor Curții**

¹⁵ Având în vedere precedentă evoluție juridică comună și apropierea celor două legislații, prezenta instanță face de asemenea trimitere la practica decizională cehă. Potrivit practicii decizionale consolidate a Curții Supreme a Republicii Socialiste Cehoslovace, pretenția statului la plata impozitelor nu este un drept la repararea prejudiciului produs prin infracțiunea de evaziune fiscală, ci un drept care decurge direct din lege. Prin urmare, nu este vorba despre un drept pe care administrația financiară competentă îl poate invoca în cadrul procedurii accesorii.

¹⁶ Hotărârile Curții Supreme a Republicii Slovace din 15 februarie 2018 [omissis] [numărul cauzei], din 23 ianuarie 2019 [omissis] [numărul cauzei] și din 20 martie 2019 [omissis] [numărul cauzei], pronunțate în alte cauze penale decât cea care face obiectul prezentei cereri de decizie preliminară.

Penale Specializate prin care instanța de prim grad a obligat inculpatul la repararea prejudiciului în cuantumul subvenției obținute în mod fraudulos, al ajutorului sau al altui tip de asistență financiară acordată de la bugetul de stat sau de la bugetul Uniunii Europene, precizând că nu este (era) vorba despre un drept la repararea prejudiciului care poate fi exercitat în cadrul procedurii penale, ci despre un drept public specific la restituirea subvenției financiare nerambursabile, al cărui conținut și a cărui întindere sunt reglementate de normele administrative relevante, care poate fi examinat ulterior de instanța administrativă. **[OR 11]**

- 32 În activitatea decizională anterioară, instanțele au obligat întotdeauna inculpatul la repararea prejudiciului cauzat prin obținerea frauduloasă a unei subvenții sau a unui ajutor de stat în măsura în care s-a făcut dovada comportamentului său fraudulos.
- 33 În practică, avizul citat mai sus a avut drept consecință faptul că reprezentantul statului, în calitate de persoană vătămată, nu solicită repararea prejudiciului în cadrul procedurilor penale fiscale, motivând că acest lucru nu este posibil. În unele cazuri, organele de urmărire penală nici măcar nu audiază Ministerul Public, în calitate de persoană vătămată, în faza urmăririi penale, împiedicând astfel posibilitatea acestuia de a solicita repararea prejudiciului în mod corect și punctual¹⁷.
- 34 Aceeași evoluție poate fi preconizată și în cazul urmăririi penale a fraudelor în materie de subvenții și a infracțiunilor prin care se aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene.

IV. Jurisprudența Uniunii Europene

- 35 Hotărârea Curții de Justiție din 8 septembrie 2015, Taricco, C-105/14, în lumina Hotărârii din 5 decembrie 2017, [A. S.] și M. B., C-42/17, și a Hotărârii din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, precum și a altora
- 36 Hotărârea Curții de Justiție din 13 martie 2008, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening și alții, C-383/06 și C-385/06, și Hotărârea din 21 decembrie 2011, Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre, C-465/10

V. Opinia Curții Penale Specializate

- 37 Persoanele juridice, în general societăți cu răspundere limitată, de care se servesc infractorii pentru a săvârși infracțiuni și care constituie beneficiarii subvenției

¹⁷ Ordonanța Curții Penale Specializate din 30 noiembrie 2016 [*omissis*] [numărul cauzei], dată într-o cauză de evaziune fiscală și de deducere excesivă a taxei pe valoarea adăugată în cuantum total de 7 459 853,45 euro, prin care a fost respins actul de inculpare, iar dosarul a fost trimis la Ministerul Public pentru încălcarea gravă a drepturilor persoanei vătămate.

ajung în toate cazurile să fie aproape lipsite de bunuri. Prin urmare, nu se poate obține recuperarea subvenției acordate de la acestea.

- 38 În cadrul procedurii administrative, autoritatea națională competentă poate impune obligația de restituire a subvenției plătite în mod nejustificat numai beneficiarului subvenției, adică persoanei juridice, iar nu unui asociat sau administrator al acesteia, și în niciun caz unui terț, care se află deseori în spatele întregii activități infracționale. **[OR 12]**
- 39 În drept, nu se poate invoca nici posibilitatea de a aplica sancțiunea confiscării bunurilor în temeiul articolului 58 din Codul penal. În cazul în care statul nu are o creanță care poate fi înscrisă într-o procedură de faliment¹⁸, pretențiile sale privind aplicarea sancțiunii confiscării patrimoniului pot fi satisfăcute numai după ce au fost îndeplinite toate creanțele împotriva masei credale și toate creanțele față de falit¹⁹. În toate cazurile cunoscute de prezenta instanță, bunurile persoanelor condamnate nu erau nici măcar suficiente pentru plata acestor din urmă creanțe și cu atât mai puțin pentru îndeplinirea pretențiilor [suplimentare] ale statului.
- 40 Criteriul decisiv pentru a decide cu privire la dreptul exercitat în vederea reparării prejudiciului ar trebui să fie natura persoanelor în cauză și raporturile de răspundere dintre stat, în calitate de persoană vătămată, și autorul infracțiunii, condamnat în mod legal, care s-au născut în urma comportamentului ilicit al acestuia din urmă, indiferent de temeiul de drept material al dreptului.
- 41 În cazul unei decizii a instanței în sensul că persoana vătămată nu are dreptul să exercite în ședința de judecată dreptul la repararea prejudiciului, această decizie trebuie să fie supusă controlului jurisdicțional al unei instanțe superioare. Este vorba despre o problemă de importanță fundamentală pentru exercitarea corectă și în termen a drepturilor sale în cadrul procedurilor penale. În speță, este vorba despre dreptul la recuperarea retroactivă rapidă a subvenției. Controlul jurisdicțional al unei decizii în cadrul unei proceduri de control al constituționalității nu poate fi considerat suficient.
- 42 În cadrul procedurilor penale este necesar să se respecte drepturile și interesele legitime ale tuturor persoanelor implicate, în special cele ale persoanelor vătămate. Teoria potrivit căreia finalitatea procedurii penale este exclusiv clarificarea activității infracționale și stabilirea sancțiunii pentru autorul

¹⁸ Potrivit articolului 107a alineatul 1 din Legea nr. 7/2005 privind procedura de faliment și de reorganizare, în cazul în care instanța competentă notifică judecătorului sindic o hotărâre definitivă prin care se dispune confiscarea bunurilor, judecătorul sindic decide din oficiu și de îndată cu privire la declararea stării de faliment a patrimoniului persoanei a căreia i s-a aplicat o astfel de sancțiune.

¹⁹ Potrivit articolului 107a alineatul 2 litera d) din Legea nr. 7/2005 privind procedura de faliment și de reorganizare.

infrațiunii, iar persoana vătămată este percepută doar sub aspectul reparării prejudiciului ([în engleză] damaged victim), trebuie considerată depășită²⁰.

- 43 Poziția persoanei vătămate în procedurile penale și întinderea drepturilor care îi sunt conferite în temeiul legii naționale nu pot fi vădit disproporționate în raport cu poziția și cu drepturile pe care legislația națională le conferă Ministerului Public și inculpatului în conformitate cu cerințele unui proces echitabil și ale egalității armelor. [OR 13]
- 44 Deși, în hotărârile pronunțate în cauzele C-205/09 și C-467/05, Curtea de Justiție nu a extins noțiunea de victimă și la persoanele juridice, prezenta instanță consideră că dreptul persoanei vătămate de a participa activ în procedurile penale și dreptul la repararea prejudiciului în cadrul procedurilor penale²¹ pot fi recunoscute și în beneficiul persoanelor juridice și al statului²², întrucât acestea sunt necesare pentru o protecție efectivă a drepturilor lor patrimoniale²³, și că nu este vorba despre drepturi care, în sine, pot fi conferite numai persoanelor fizice ca ființe sensibile.
- 45 Lipsa de fonduri în bugetul de stat sau în bugetul Uniunii Europene se reflectă în sfera și în calitatea serviciilor furnizate de stat (educație, sănătate, servicii sociale, sprijin pentru știință și sport, dezvoltare regională etc.).
- 46 Cele de mai sus sunt importante și în considerarea întreruperii termenului de prescripție și a obstacolului reprezentat de litispendență în momentul în care a fost formulată o cerere de reparare a prejudiciului în cadrul procedurii penale²⁴, precum și a obligației instanței civile de a ține seama de decizia prin care s-a stabilit că a fost săvârșită o infracțiune²⁵. În cazul în care se admite practica

²⁰ Articolul 1 din Codul de procedură penală prevede normele de procedură ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor, astfel încât infracțiunile să fie descoperite în mod corespunzător [adică în mod corect], iar autorii lor să fie sancționați conform legii, cu respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice. Cu toate acestea, în practică, persoana vătămată rămâne la limitele de interes ale procedurii penale: a se vedea, de exemplu, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată în cauza Lakatošová și Lakatoš împotriva Republicii Slovace din 11 decembrie 2018, cererea nr. 655/16.

²¹ Considerentul (20) al Directivei 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (JO 2012, L 315, p. 57), precum și articolul 16 din această directivă; dreptul persoanei vătămate la un proces echitabil în conformitate cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

²² În cadrul procedurilor penale, statul în calitate de persoană vătămată are statutul de persoană juridică.

²³ Articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; „Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared”, citat anterior.

²⁴ Articolul 112 din Legea nr. 40/1964 privind Codul civil.

²⁵ Articolul 193 din Legea nr. 160/2015 privind Codul de procedură civilă.

decizională actuală, exercitarea de către stat, în calitate de persoană vătămată, a dreptului la repararea prejudiciului ar fi lipsită de efecte, iar termenul de prescripție ar continua să curgă în cursul procedurii penale. Dreptul persoanei vătămate, care de bună-credință s-a întemeiat pe practica decizională existentă până în prezent, s-ar prescrie, fără ca aceasta să rezulte din culpa sa.

- 47 În ceea ce privește a treia întrebare, prezenta instanță consideră că criteriul decisiv este modalitatea efectivă de funcționare și de administrare a societăților. În cazul constituirii diferitor societăți cu răspundere limitată care, în esență, formează doar un sistem de filiale administrate în mod centralizat, acestea trebuie considerate o aceeași întreprindere în scopul acordării ajutoarelor de stat în cadrul sistemului *de minimis*. Interpretarea contrară ar conduce la o succesiune de ajutoare de stat și la eludarea plafonului financiar stabilit pentru ajutoarele de stat.
- 48 În ceea ce privește a patra întrebare, prezenta instanță consideră că prejudiciul trebuie să includă de asemenea [și, așadar, că nu trebuie deduse] cheltuielile efectiv suportate și documentate în mod credibil, precum și utilizarea subvenției, atunci când, în cadrul unei proceduri penale, se stabilește că a existat o intenție frauduloasă încă de la început și că, pentru beneficiar, a fost vorba despre costuri necesare, mai precis despre pierderi, legate de infracțiune. Prin urmare, nu se poate considera că aceste fonduri au fost utilizate în conformitate cu scopul pentru care au fost acordate. [OR 14]

[omissis] [mențiune cu privire la căile de atac]

Pezinok, 24 iulie 2019

[omissis]

[numele președintelui completului de judecată]